

Beskrivning av bilderna.

Fotograf: Aarne Ormio

JUDENDOMEN

Nr 159 Kippa och bönesjal (tallit)

På heliga platser och då man ber har männen på sig kippa (liten mössa) och bönesjal. Bönesjalen påminner den som bär den om att följa Guds bud. Också när man som gäst går in i en synagoga ska man täcka sitt huvud om man är pojke/man. (lippis eller yllemössa duger)

Nr 163 Menora

Den sjuarmade ljusstaken är den äldsta symbolen för judendomen.

Nr 167 Judiska föremål

- **Menora:** Den sjuarmade ljusstaken som är en vanlig symbol för judendomen.
- **Mezuzah:** en liten hylsa som innehåller texter från Tora. Den symboliserar att Gud vakar över huset och dess invånare och visar att hemmet är judiskt. Man har den på dörrkarmen och visar vördnad för den genom att vidröra den när man går in och ut.
- **Tora-pekpinne (jad= hand):** Man pekar med pekpinnen när man läser ur Toran för att inte röra själva texten. Texterna är heliga, handskrivna och dyrbara så man vill undvika att de skadas av fett på fingrarna.

- **Kosher servett:** Kosher betyder ren mat. Det finns många matregler inom judendomen. Man äter t.ex. inte griskött och blandar inte heller kött och mjölkprodukter i samma måltid. En osthamburgare passar alltså inte för en jude.
- **Kiddus-bägare för vin:** Sabbaten börjar (på fredag kväll) med att modern/en kvinna tänder två ljus och fadern/en man bjuder runt vin i en bägare så att alla får smaka. Bägaren symboliserar det kärll som Guds välsignelse flödar igenom. Man bryter också bröd.
- **Hebreiska alfabetet:** De judiska heliga skrifterna är skrivna på hebreiska. Barnen i den judiska skolan i Helsingfors lär sig också att läsa hebreiska.
- **Chanuka-stake:** Chanuka firas till minne av återinvigningen av Jerusalems tempel år 165 f.Kr. Chanuka är en ljusfest som firas åtta dagar i december. Chanuka-staken har åtta ljus och man tänder ett ljus till per dag tills alla brinner. Under Chanuka spelar man spel och barnen får presenter.
- **Nyckelring med Davidsstjärna:** Den är egentligen Davids sköld och har fått sitt namn för att kung David förenade Israels stammar till ett enda rike. Davidsstjärnan är idag en nationell symbol för Israel och finns också på Israels flagga.
- **Chanuka-snurra(dreidel):** Chanuka är en glad fest och man spelar spel, bl.a. med en snurra som har hebreiska bokstäver på varje sida.

Nr 170 alla ovan och 2 träfigurer

Den ena är en **ortodox jude** med de typiska kännetecknen; hatt, svarta kläder, bönesjal, korkskruvslockar (och Davidsstjärna) och den andra är (uppifrån sett) **10 judiska män** som har bönesjalar för att de ska fira gudstjänst. Det krävs 10 vuxna (över 13 år) män för att man ska kunna fira gudstjänst.

Nr 174 Judiska föremål (se ovan)

- Menora
- Chanuka-stake
- Kiddush-bägare
- Mezuza
- Torah-pekpinne
- Chanuka-snurra

KRISTENDOMEN

Nr 183 Krubba

Den heliga familjen i stallet i Betlehem, herdor (från Lukasevangeliet), vise män/stjärntydare (från Matteus evangeliet). Krubbor började användas i Italien från 1100-talet, i Norden från 1800-talet.

Nr 184 krubba (se ovan)

Katolsk kristendom

Nr 084 Maria

Maria, Jesu moder är det viktigaste helgonet. Hon kallas också Madonna. Man tillber inte helgonen utan ber att helgonet ska be för en. Det finns väldigt många helgon. Barn som döps har ofta ett helgonnamn eller ett bibliskt namn. Man visar sin vördnad t.ex. för Maria genom att tända ljus framför Mariastatyer/bilder i kyrkan.

Nr 090 Tre Marior (se ovan)

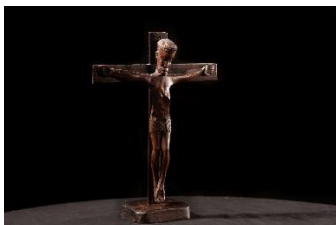
Observera att de katolska Maria-bilderna är annorlunda än de ortodoxa Maria-ikonernas. Maria med den korsfästa Jesus nedtagen från korset kallas Pietá.

Nr 091 Katolska föremål

- **Ljus:** Ljus är viktiga i alla kristna kyrkor bl.a. för att Jesus sade att han är världens ljus. I katolska kyrkan tänds man ofta ljus framför en helgonstaty och ber att helgonet ska be för en inför Gud. Ofta går man in i kyrkan t.ex. på väg till jobbet för att be och tända ett ljus.
- **Maria** (se ovan)
- **Krucifix:** Olika slag av kors är vanliga och viktiga inom alla kristna kyrkor därför att Jesus dog på ett kors och korset därför är en symbol för kristendomen. Ett krucifix är ett kors med Jesu kropp, den korsfäste. De är speciellt vanliga i medeltida kyrkor och dagens katolska kyrkor (och klassrum m.m.).
- **Vigvattenkärl:** En katolsk kyrkan kännetecknas av det eviga ljuset (rött ljus som brinner för att visa var det välsignade brödet och vinet = Jesus finns), en korsväg (med 14 stationer som berättar om Jesu lidandes väg), knäpallar och vigvattenkärl. Vid ingången i varje katolsk kyrka finns det ett vigvattenkärl där man doppar fingrarna när man kommer in. Många gör korstecknet och knäböjer också. Vigvattnet påminner om dopet. Oftast finns det också biktstolar i katolska kyrkor.

Nr 096 Krucifix (se ovan)

Nr 102 Maria och ljus (se ovan)

Ortodox kristendom

Nr 113 Maria- ikon

Maria är Jesu moder, gudaföderska och därför värd vördnad. Uspenskij-katedralen i Helsingfors är helgat till Jungfru Marias insomnande (död). Ofta tänder de ortodoxa ljus vid en Maria-ikon för att be henne om förbön.

Nr 135 Ortodoxa föremål

- **Rökelsekar:** Rökelsen som stiger som rök mot taket symboliserar hur bönerna stiger upp till himlen. När det sedan bildas ett tunt täcke av rök på golvet är det en symbol för att bönerna blivit hörda. Under gudstjänsten använder prästen ett rökelsekar som han svingar runt hela församlingen och så innesluter alla i bön. I hemmen har man ofta rökelsekar (som det på bilden) vid sina ikoner.
- **Rökelse i ask:** Röken uppkommer av att man lägger rökelse (en form av kåda, harts) på glödande kol. En av de finaste formerna av rökelse är från rosen.
- **Ljus av bivax:** De gula, långa bivaxljusen är typiska för ortodoxa kyrkan men har också blivit vanliga i andra kyrkor. Binas flitiga arbete med att samla nektar till honung och bivax visar hur flitiga människor borde vara i bön. Lågan symboliserar ljuset Jesus.
- **Reseikon:** I alla ortodoxa hem finns det ikoner och då man reser vill man gärna ta med sig en reseikon att ställa fram t.ex. i hotellrummet. Ikonerna placeras alltid på den synligaste och finaste platsen i rummet.

Nr 110 Luther

Martin Luther, som levde på 1500-talet och satte igång den s.k. reformationen, har (mot sin vilja) gett namn åt vår evangelisk-lutherska kyrka. Han betonade evangeliet, det glada budskapet, att alla gratis (av nåd = gratia på latin), utan att själv förtjäna det/genom tro blir förlåtna och accepterade av Jesus.

Alla de kyrkor som uppkom i samband med reformationen (den lutherska, anglikanska, reformerta) kallas "protestantiska" för att Luther protesterade mot den katolska kyrkans tanke att man måste förtjäna eller betala för förlåtelse och nåd. Idag har den katolska och lutherska kyrkan närmast sig varandra mycket sedan reformationstiden och har nästan samma syn på förlåtelse.

ISLAM

Nr 138 Moské med minaret (torn):

Muslimernas heliga byggnad kallas moské och där samlas man framför allt till fredagens böner. Innan man går in tvättar man munnen, händerna och fötterna för att vara ren. En imam leder bönen och männen och kvinnorna sitter skilt för sig. Bönerna är på arabiska och hänger samman med bestämda rörelser. Man ber på bönemattor i riktning mot Mecka. Bönetiderna följer solen så de är olika från dag till dag.

Nr 147 Muslimiska föremål

- **Tavla med arabisk text:** Eftersom det är förbjudet att avbilda människor eller djur består en stor del av den muslimska konsten av kalligrafi (skönskrivning) av texter från Koranen och av geometriska konstverk.
- **Radband:** I ett muslimskt radband finns 11,33 eller 99 kuler för att Allah har 99 namn.
- **Koranen:** Islams heliga skrift, skriven på arabiska och ska helst läsas på arabiska. Det är vanligt att man (också barn) lär sig delar av Koranen utantill. (För några år sen blev en finsk pojke andra i världsmästerskap Koranrecitation- på arabiska och utantill).
- **Bönematta:** Inom islam ber man fem gånger per dag i riktning mot Mecka. Man ber på en bönematta för att man ska be där det är rent (och mattan är renare än golvet). Bönerna hänger samman med vissa rörelser.
- **Moské med minaret:** (se ovan). I Finland har man ännu inte fått byggnadslov för att bygga minaret, men i muslimska länder kallar man till bön genom att ropa från minareten. Första bönetiden är före soluppgången, vilket kan vara mycket tidigt på morgonnatten.
- **Prydnad med arabisk text:** Muslimska symboler och arabisk text från Koranen finns på många föremål, såsom nyckelringar och prydnader av olika slag.

HINDUISMEN

Nr 151 Tre tavlor med gudabilder:

I hinduismen tror man på över 330 miljoner gudar, som kan uppenbara sig på olika sätt. De har vanligen vissa kännetecken; Vishnu är en populär gud, som bevarar och upprätthåller. Han avbildas ofta som en yngling, som sitter på en lotusblomma. Vishnu kan uppenbara sig som Krishna, som man dyrkar inom den s.k. Hare Krishna- rörelsen som har anhängare också i Finland.

Nr 148 Ganesha

Ganeshas kännetecken är att han har elefanthuvud. Han är kunskapens och skolbarnens/ de studerandes gud. Han röjer undan hinder och åkallas därför speciellt då man ska göra något farligt eller svårt.

Nr 155 Två Ganeshor

Gudastatyer är vanliga på altaret i hemmet. På altaret lägger man fram mat åt gudarna. Om de senare på dagen inte har ätit maten kan familjen själv äta den.

BUDDISMEN

Nr 067 Buddha

När Siddharta Gautama (500 f.Kr) fick insikten om vad lidandet beror på och hur man kan bli fri från det blev han Buddha, d.v.s. upplyst. Hans lära gick ut på att man genom bl.a. meditation kan bli fri från lidandet. Buddha ses inte som en gud, utan som en religiös ledare. Buddha-bilderna är inga gudabilder utan påminner om Buddhas lära.

Nr 073 Buddhor

Olika avbildningar av Buddha symboliserar olika saker. Den smala mediterande Buddhan symboliserar tiden när han levde enkelt i askes för att hitta sanningen. Den liggande Buddhan symboliserar Buddhas död/ att nå Buddha målet, alltså Nirvana. Då nådde han frid och ro. Den tjocka Buddha används främst i Kina (kombinerades där med en fruktbarhetssymbol)

Nr 081 Buddhor och radband

Om man en tid eller hela sitt liv vill leva som munk/ nunna får man bara äga några saker: bl.a. en mantel, en matskål, en väska. I väskan finns ett radband, som munkarna använder som hjälpmedel i meditation

BÖN, TILLBEDJAN, MEDITATION

Nr 083 Radband

I alla religioner är någon form av bön eller meditation en viktig del av det religiösa livet. Böneband eller radband är ett hjälpmedel i bön och meditation som finns i flera religioner. Det kan vara så att man upprepar samma bön/ mantra för varje pärla ett visst antal gånger, eller så att varje pärla symboliserar en viss bön.

I hinduismen används radband och då läser man ett mantra (magiska formler eller ord) för varje pärla. Det här gör man t.ex. inom Hare Krishna.

I buddismen är radband en av de få saker munkarna får äga och en hjälp i meditation. Radbandet har 108 kulor, vilket symboliserar de 108 brahminer ("präster") som inbjöds till Buddhas namngivning.

I den kristna, ortodoxa kyrkan används ett radband för Jesusbönen.

I den kristna, katolska kyrkan kallar man radbandet för rosenkrans och bönen man ber rosenkransbönen.

I den kristna, lutherska kyrkan finns den så kallade Frälsarkransen där olika pärlor symboliserar olika saker.

I ett muslimskt radband finns 11, 33 eller 99 kulor för att Allah har 99 namn.

Nr 191 Många föremål som har med religion att göra

Nr 195 Många föremål som har med religion att göra och något som inte hör till.

Vad/Vilket?

